

Yaşlı Birey-Çevre Uyum Ölçeği: Ölçek Geliştirme, Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması

Older Person-Environment Adaptation Scale: Scale Development, Validity and Reliability Study

¹ Halil İMANCIOĞLU^a, ² Nilüfer KORKMAZ YAYLAGÜL^a

^aAkdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gerontoloji Bölümü, Antalya, Türkiye

Bu çalışma, Halil İmancioğlu'nun "Yaşlı Birey-Çevre Uyum Ölçeği: Ölçek Geliştirme, Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir (Antalya: Akdeniz Üniversitesi; 2024).

ÖZET Amaç: Ev ve yaşam çevresi özellikleri, bireysel maddi kapasite ve mahalle özellikleri, sosyal ağlar, hareketlilik gibi yaşının yaşam çevresi ve iyi olma durumunu etkileyecek çevresel özelliklerin bütüncül bir şekilde ele alınarak Yaşlı Birey-Çevre Uyum Ölçeğinin geliştirilmesidir. Bu sayede birey-çevre uyumunu ölçebilecek bir ölçekle, literatüre ve bu konuda yapılacak araştırmalara katkı sağlanması amaçlanmaktadır. **Gereç ve Yöntemler:** Genel amaç doğrultusunda Türkçe ve İngilizce literatür taramasıyla elde edilen bilgiler değerlendirilmiş ve birey-çevre uyumunu açıklayabilecek özellikler listelenmiştir. Bu özelliklerden yola çıkarak tümden gelim metodu ile 66 maddelik soru havuzu oluşturulmuştur. Uzmanların görüşleri ve yapılan faktör analizi doğrultusunda 66 maddelik soru önermesinden, 28 soru önermeli ölçek nihai haline getirilmiştir. **Bulgular:** 28 maddeden ve beş alt boyuttan oluşan ölçeğin örneklem grubu üzerinde uygulanması ile ölçek alt boyutlarının Cronbach alfa değerinin 0,61-0,93 değeri aralığında olduğu, toplam güvenirlilik değerinin 0,94 olduğu ve ölçeğin toplam varyansın %64,68'ini açıklayabildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ölçeğe ait alt boyutların faktör yükleri, korelasyon analizi ve uyum değerleri incelenmiştir. **Sonuç:** Çalışma sonucu oluşturulan ölçeğe ait 28 soru önermesinin araştırma için yeterli düzeyde faktör yükü aldıkları ve analiz sonucunda elde edilen ki-karenin serbestlik derecesine oranı (2,702); Yaklaşık ortalama karekök hatası (0,065) değerleri ile modelin uygunluğu sonucuna varılmıştır. Oluşturulan ölçeğin farklı örneklem grupları üzerinde uygulanarak yeni araştırmalarla alana katkı sağlanabileceği düşünülmektedir.

ABSTRACT Objective: To develop the Older Person-Environment Adaptation Scale by holistically considering environmental characteristics that will affect the living environment and well-being of the older person, such as home and living environment characteristics, individual financial capacity and neighborhood characteristics, social networks, and mobility. In this way, it is aimed to contribute to the literature and research on this subject with a scale that can measure individual-environment adaptation. **Material and Methods:** In line with the general purpose, the information obtained by Turkish and English literature review was evaluated and the characteristics that could explain individual-environment adaptation were listed. Based on these features, a 66-item question pool was created with the deductive method. In line with the opinions of experts and the factor analysis, the scale with 28 questions was finalized from the 66-item question proposition. **Results:** When the scale consisting of 28 items and five sub-dimensions was applied to the sample group, the Cronbach's Alpha value of the scale sub-dimensions was between 0.61 and 0.93, the total reliability value was 0.94 and the scale could explain 64.68% of the total variance. conclusion has been reached. In addition, factor loadings, correlation analysis and fit values of the sub-dimensions of the scale were examined. **Conclusion:** The 28 question propositions of the scale created as a result of the study received sufficient factor loads for the research and the Chi-square value to degrees of freedom obtained as a result of the analysis was (2.702); The suitability of the model was concluded with Root mean square error of approximation (0.065) values. It is thought that the created scale can contribute to the field with new research by applying it on different sample groups.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, yaşlı birey-çevre uyumu; ölçek geliştirme

Keywords: Old age, older person-environment compatibility; scale development

KAYNAK GÖSTERMEK İÇİN:

İmancioğlu H, Korkmaz Yaylagül N. Yaşlı Birey-Çevre Uyum Ölçeği: Ölçek geliştirme, geçerlik ve güvenirlilik çalışması. Türkiye Klinikleri J Health Sci. 2024;9(4):792-802.

Correspondence: Halil İMANCIOĞLU

Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gerontoloji Bölümü, Antalya, Türkiye

E-mail: imancioğlu_20@hotmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Health Sciences.

Received: 06 Apr 2024

Received in revised form: 12 Jul 2024

Accepted: 13 Jul 2024

Available online: 14 Aug 2024

2536-4391 / Copyright © 2024 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2023 yılına ait yayınlamış olduğu raporda, ülkemizde yaşlı nüfus, 1935 yılında 628 bin 041 iken bu sayı 2019 yılında 7 milyon 550 bin 727 kişi oldu. Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı ise 1935 yılına göre 2-3 kat artarak 2023 yılında %10,2'ye yükseldi. Yapılan nüfus tahminleri ve nüfus projeksiyonlarına göre de yaşlı nüfus oranının 2030 yılında %12,9, 2040 yılında %16,3, 2060 yılında %22,6 ve 2080 yılında %25,6 olacağı öngörülmektedir.¹

Tüm dünyada nüfusun yaşlanmasıyla birlikte yaşlılıkla ilgili çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. Yoksulluk, sosyal dışlanma, izolasyon, iş gücünden dışlanma, sağlık ve bakım ihtiyacı, yetersiz beslenme, rehabilitasyon gibi sosyoekonomik ve sağlıkla ilgili ihtiyaçlara dayalı sorunların yanı sıra barınma, ulaşım, çevresel adaptasyon gibi çevresel koşullara dayalı sorunlar da yaşlılıkla ilgili olarak ön plana çıkmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü yaşlılığı; "Çevresel faktörlere uyum sağlayabilme yeteneğinin azalması" olarak ifade etmiştir. Bu tanımdan da yola çıkarak yaşlılığın yaşanılan çevre ile doğrudan bir etkileşiminin olduğu ve yaşlılıkta çevreye uyuma yönelik müdahalelerin ve düzenlemelerin gerektiğini söylemek yanlış olmaz.²

Bireyin yerinde veya çevresel bağlamda bir yerde olma hissini elde etmeye yönelik içgüdüsel bir motivasyonu vardır. Yaşlı için mekân yalnızca yaşamın sürdürüldüğü fiziksel bir ikamet yeri değil, aynı zamanda sosyal ilişkilerini, hayat tecrübelerini, müzakere biçimlerini ve anılarını koruma olanağı sağlayan bir alandır. Yani mekân statik/sabit bir yer değildir. Hatta birey ve çevre arasında bir ilişkiden söz edilebilir.³

Çevre gerontolojisinde yaşlı birey ve çevre uyumunu ele alan Lawton ve Nahemow'un (Lawton ve Nahemow 1973'den aktaran, Rantakokko 2011) "uysal çevre hipotezi"nin (docility hypothesis) geliştirilmesiyle oluşturulan Baskı-Uyum Modeli (Lawton ve Nahemow 1973'den; aktaran, Rantakokko); Kahana (1974) tarafından, birey-çevre ilişkisini, konut memnuniyeti ve iyi olma hâlinin belirleyicilerini anlamak için geliştirilen Birey-Çevre Uyum Teorisi mahremiyet veya kontrol eksikliği, güvenliğin az olması gibi çevresel koşulların stres uyandır-

dığını savunan Sosyal Ekoloji ve Birey-Çevre Stres Modeli; bireyin yaşadığı yere karşı ve "benim yerim" olarak nitelendirdiği yere karşı geliştirdiği Yere Bağlanma Perspektifi; Wahl ve Oswald tarafından geliştirilen İleri Yaşta Birey-Çevre Alışverişi Konsepti; Birey-Çevre Uyum Modelini, konut ve mahalle ölçeğinde ele alarak, sosyal ve fiziksel çevrenin birbirlerinden tamamen bağımsız olamayacağını ve etkileşim içinde olacağını vurgulayan Birey, Çevre ve Birey-Çevre İlişkisinin Yaşlıların Konut Memnuniyeti Üzerine Etkisi Modeli çalışmamızın kuramsal çerçevesini oluşturmaktadır.⁴⁻⁷

Birey-çevre ilişkisi bağlamında Kahana, hem yaşlı yetişkinlerin hem de çevrelerin heterojenliğinden hareketle, davranışın yalnızca bireysel ve çevresel özelliklerden değil, aynı zamanda uyum derecesi tarafından da etkilendiğini öne sürerek Birey-Çevre Modelini geliştirmiştir.⁸ Kahana'ya göre uyum, bireyin tercihleri ile çevrenin algılanan nitelikleri (güvenlik, uyarım, etkileşim) arasındaki olumlu ilişkilerdir.⁹ Birey-çevre uyum perspektifi, bir kişinin kendi çevresine nasıl "uyumlu olduğunu" anlamaya ve çevrenin yaşlı yetişkinlerin sağlığı ve yaşam kalitesi üzerindeki rolünü açıklamaya çalışır. Çevresel faktörler bir bireyin yetkinliklerini bastırduğunda (yani birey işlevsel kırılma yaşadığında), yerinde yaşlanma olasılığı daha düşüktür. Rowles (Rowles 1983'den aktaran, Park ve ark. 2017), kişinin yer hakkındaki düşüncelerini; çocukluğun geçtiği, anıların biriktiği, eski eşyaların olduğu, kişiliğin ve otobiyoğrafının olduğu yer anlamında hafızanın peyzajı (landscapes of memories) olarak ifade etmektedir.¹⁰ Bu bağlamda "yerinde olma" ve daha yaşlı yetişkinlerin kimliğinin günlük yaşamlarında bir yere nasıl bağlanabilecekleri ve yerinde yaşlanma konseptinin geliştirilmesi üzerine çalışan Weil "Person-Place Fit Measure for Older Adults" ölçeğini geliştirmiştir.¹¹ Weil, yaşlı bireyler için yerle ilgili yeni ve çoklu alanları içeren geçerli ve güvenilir puanlara sahip ölçüm aracı geliştirmek için yerinde yaşlanma kavramını genişleterek, mahalle "yer"i, yapı çevre (binalar), sosyal çevre (sosyal ağlar), kurum ve kuruluşlar (sağlık) ve sakinlerin ırk, etnik köken, sosyal sınıf, cinsiyet durumunu birlikte değerlendiren, teknolojik gelişmeleri de içine alan Yetişkinler için Kişi-Yer Uyum Ölçeği'ni oluşturmuştur.

Türkiye’de yapılan çalışmalar ise genellikle yerinde yaşlanma konseptine odaklanmıştır. Bu çalışmalar genellikle yerinde yaşlanma konseptini açıklayan çalışmaların yanı sıra yerinde yaşlanma bağlamında konut kullanımı, yerinde yaşlanmaya yönelik yerel yönetim uygulamaları, yerinde yaşlanma ve yaşam doyumu üzerinedir.¹²⁻¹⁹ Yalnızca Kalınkara ve Kapıkıran, yaptıkları çalışmada “Yerinde Yaşlanma Ölçeğini” alana kazandırmışlardır.³

Yaşam çevresine; yaşlı bireyin uyumu, bireyin kapasitesi, sağlık durumu ve yaşanılan yerin maddi ve sosyal kapasitesi değişkenleri ile birlikte ele alınmaktadır. Ancak yerinde yaşlanma genel olarak bireyin yere aidiyet duygusunu ve sosyal bağlantılarını kapsamaktadır. Yerinde yaşlanma kavramını bütüncül bakış açısıyla ele alarak yerinde yaşlanma konseptinin kapsayamadığı özellikle materyal kaynaklı bileşenlerin, birey-çevre uyumu için göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Ev ve yaşam çevresi özellikleri, bireysel maddi kapasite ve mahalle özellikleri, sosyal ağlar, hareketlilik gibi yaşlının yaşam çevresi ve iyi olma durumunu etkileyecek çevresel özelliklerin ele alınması gereklidir. Bu nedenle, Türkçe literatüre yaşlı birey-çevre uyum kavramının kazandırılması gereklidir. Sosyal ağlar ve yere atfedilen anlamlar kadar materyal kaynaklar ve teknolojinin de birey-çevre etkileşiminde göz önünde bulundurulması gereklidir. Yaşam çevresi ile ilgili bu hedefleri içeren Yaşlı Birey-Çevre Uyum Ölçeği yaşlı bireylerin bireysel ve materyal kapasiteleri ile çevre kapasitesini tespit etmeyi ve uygunluk düzeyini ölçmeyi hedeflemektedir. Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı, Yaşlı Birey-Çevre Uyum Ölçeği: Ölçek Geliştirilme, Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışmasını gerçekleştirmektir.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Bu çalışma, Yaşlı Birey-Çevre Uyum Ölçeği: Ölçek Geliştirme, Geçerlilik ve Güvenirliliğini test etmek amacıyla planlanmış metodolojik bir araştırmadır. Çalışma, kavramsallaştırma aşaması, ilk madde havuzu aşaması, uzman görüşleri aşaması, ölçek ifadeleri indirgeme ve boyutlandırma aşaması ve ölçeğin uygulanması ve geçerlik ve güvenilirliğinin belirlenmesi olmak üzere 5 aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma için Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan (tarih: 7 Temmuz

2021; no: KAEK-516) onay alınmıştır. Ayrıca bu çalışma, Helsinki Deklarasyonu prensiplerine uygun olarak yapılmıştır.

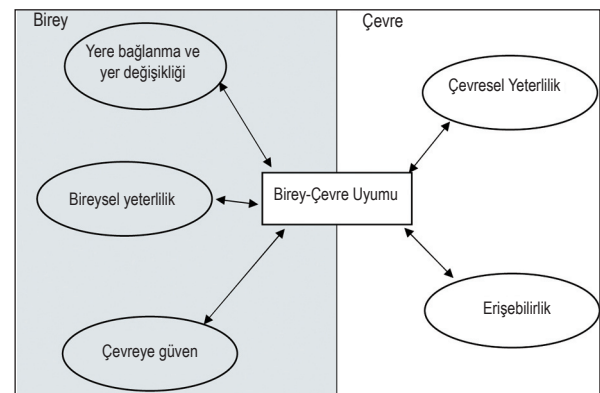
ARAŞTIRMA MODELİ

Ölçmek istediğimiz kavram olan 65 yaş üstü kişilerde birey-çevre uyumu ile ilgili olarak Türkçe ve İngilizce alan yazında yayınlanmış olan çalışmalara yönelik kaynakça taraması yapılmıştır. Söz konusu literatür kaynaklarında yer alan 65 yaş üstü kişilerde birey-çevre uyumu ile ilgili yazınsal unsurlar Çevresel Gerontoloji, Çevre Gerontolojisindeki Model ve Perspektifler adı altında gruplandırılmıştır. Bu gruplamalara yönelik literatür kısmının oluşturulması ile birlikte yeni bir “yaşlı bireylerde birey-çevre uyumu” kavramı oluşturulmuş ve Şekil 1’deki araştırma modeli tasarlanmıştır.

MADDE YAZIMI VE MADDE HAVUZU

Ölçmek istediğimiz kavram olan 65 yaş üstü bireyler için çevre uyumu ile ilgili olarak Türkçe ve İngilizce literatür taranmıştır. Söz konusu literatürde yer alan 65 yaş üstü bireylerde çevre uyumu ile ilgili çalışmalar Çevresel Gerontoloji, Çevre Gerontolojisindeki Model ve Perspektifler adı altında gruplandırılmıştır. Bu gruplamalara dayalı olarak yeni bir “yaşlı birey-çevre uyumu” kavramı oluşturulmuştur.

Yapılan literatür taraması sonucu 65 yaş üstü bireyler için çevre uyumunu ölçebilecek, birey-çevre uyumunun ortak genel özelliklerini yansıtan toplam 66 maddelik soru havuzu oluşturulmuştur. Soru önermelerine yönelik olarak hazırlanan ilk madde havuzunda, maddelerin oransal biçimde birbirine eşit

ŞEKİL 1: Araştırma modeli.

oranlarda olmasına değil, Yere Bağlanma ve Yer Değişikliği, Çevreye Güven, Bireysel Yeterlilik, Çevresel Yeterlilik ve Erişebilirlik olmak üzere düşünülen olası boyut özelliklerini kapsayacak şekilde ve 65 yaş üstü bireyler için birey-çevre uyumunu açıklayıcı özelliklerde olması düşünülmüştür.

Kapsam geçerliliğinin test edilmesi amacıyla gerontoloji, ekolojik gerontoloji, gerontoteknoloji, sosyal gerontoloji, yerinde yaşlanma, geriatri üzerine çalışmış alanda uzman 10 kişi ile görüşülerek 66 maddelik soru havuzunu değerlendirmeleri istenmiştir. Uzman görüşlerinden alınan geri dönüşler ve kapsam geçerlilik oranlarının (KGO) hesaplanması sonucu 66 maddeden oluşan soru havuzunda Yere Bağlanma ve Yer Değişikliği boyutunda 11 soru önermesi elenmiş ve toplamda 10 soru önermesi kalmıştır. Çevreye Güven boyutunda 4 soru önermesi elenmiş ve toplamda 5 soru önermesi kalmıştır. Bireysel Yeterlilik boyutunda ise 3 soru önermesi elenmiş ve toplamda 5 soru önermesi kalmıştır. Çevresel Yeterlilik boyutunda 3 soru önermesi elenmiş ve toplamda 9 soru önermesi kalmıştır. Erişebilirlik boyutunda ise 3 soru önermesi elenmiş ve toplamda 13 soru önermesi kalmıştır. Taslak ölçek formundaki maddeler, 5'li Likert tipinde (1. Kesinlikle katılmıyorum; 2. Katılmıyorum; 3. Kararsızım; 4. Katılıyorum; 5. Kesinlikle katılıyorum) oluşturulmuştur. Ölçeği oluşturan maddelerin anlaşılır olup olmadığını test etmek için örneklem grubu üzerinde 50 katılımcıdan oluşan ön test çalışması gerçekleştirilmiştir. Anlaşılma güçlüğüne bağlı bazı maddelerdeki cevaplanma oranlarının düşüklüğüne dair alınan geri bildirimler doğrultusunda tekrar uzman görüşüne gidilerek taslak ölçekte yer alan yere bağlanma ve yer değişikliği boyutunda 1 soru ve çevresel yeterlilik boyutunda 1 soru olmak üzere 2 soru önermesi ölçekten çıkartılmıştır. Yapılan faktör analizine ilk olarak 40 madde ile başlanmış ve Direct Oblimin Döndürme Tekniği kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda yere bağlanma ve yer değişikliği alt boyutundan 6 madde; bireysel yeterlilik alt boyutundan 1 madde; çevresel yeterlilik alt boyutundan 4 madde ve erişebilirlik alt boyutundan da 1 madde herhangi bir bileşen altında yer almayan ve ortak varyans (communality) değerleri 0,30 altında yer aldığı için

ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir. 28 madde ile tekrar faktör analizi yapılmış ve 5 alt boyutta toplandığı görülmüştür.

<u>Alt boyut</u>	<u>Soru sayısı</u>
Yer değişikliği	3
Çevreye güven	5
Bireysel yeterlilik	4
Çevresel yeterlilik	4
Erişebilirlik	12

ÇALIŞMA GRUBU

Çalışmanın evrenini Antalya ilinde yaşayan 65 yaş üstü bireyler oluşturmaktadır. Araştırmada evreni oluşturan 251.256 kişiyi temsil etmesi için %95 güven aralığında, örneklem hesaplama tablosunda evreni temsil etme sayısı olarak belirtilen minimum 384 kişiye ulaşılması hedeflenmiştir.¹ Hedeflenen değere ulaşabilmek için Antalya ilinde yaşayan amaca uygun örnekleme yöntemi ile (ana örneklem 400+ön test çalışması 50) 450 kişiyle yüz yüze görüşme yoluyla çalışmaya katılıp katılmamakta özgür hissetmeleri söylenecek, gönüllü olmaları hâlinde bilimsel alana önemli katkıda bulunmuş olacakları belirtilerek geliştirilen ölçek uygulanmıştır.

İŞLEM

Geliştirilen ölçekle örneklem grubu üzerinden elde edilmiş olan verilere SPSS 22 (IBM, ABD) ve AMOS 24 (IBM, ABD) istatistik programı kullanılarak faktör analizi, güvenilirlik analizi ve korelasyon analizi uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda elde edilmiş olan bulgular ışığında sonuçlar yorumlanmış ve çalışma nihai şekline getirilerek sonlandırılmıştır.

BULGULAR

DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE İLİŞKİN BULGULAR

Katılımcılara ait demografik değişkenlerin (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim seviyesi) dağılım oranları analiz edilmiştir. Buna göre çalışma kapsamındaki örneklem grubunun yaş dağılımı incelendiğinde; katılımcıların %85,3'nün (n=341) 65-74 yaş arasında, cinsiyetleri incelendiğinde; %67,7'sinin (n=271) kadın, medeni durumları incelendiğinde; %57,2'sinin (n=229) evli ve son olarak eğitim sevi-

TABLO 1: Demografik değişkenlere ilişkin bulgular.

	Frekans	%
Yaş dağılımları		
65-74	341	85,2
75-84	53	13,3
85 ve üstü	6	1,5
Cinsiyet		
Erkek	129	32,3
Kadın	271	67,7
Medeni durum		
Evli	229	57,2
Bekâr	171	42,8
Eğitim seviyeleri		
Okuryazar değil	1	0,3
İlkokul	24	6
Ortaokul	38	9,5
Lise	143	35,8
Üniversite	194	48,4

yeleri incelendiğinde; %48,4'ünün (n=194) üniversite eğitimi aldığı görülmektedir (Tablo 1).

KAPSAM GEÇERLİLİĞİ

KGO, ilk madde havuzunu oluşturan maddelerin, yaşlı birey-çevre uyumunu ölçmek için nicelik ve nitelik olarak yeterli olup olmadıklarının tespit edilmesinde kullanılan bir tekniktir. Kısaca ilk madde havuzunda yer alan soru önermelerinin her birinin amaca ne ölçüde hizmet ettiği ortaya konulur.²⁰ Bu çalışma için KGO oranının hesaplanmasında kullanılan formül ilk madde havuzundaki herhangi bir soru önermesine “gerekli” görüşünü belirten uzman sayısının (Nu), “görüş belirten toplam uzman sayısının (N) yarısına” oranlanmasının 1 eksiği ile yapılmaktadır. 10 kişiden oluşan uzmanların sayısında minimum değer en az 0,62 olması şarttır.²¹

Kapsam geçerlik indeksleri (KGİ) oranı; ölçekte yer almasına karar verilen maddelerin boyutlar açısından KGO değerlerinin soru sayısına oranlanmasıyla hesaplanarak elde edilir ve KGİ değeri testin tamamı için hesaplanır.²⁰ Tablo 2’de hesaplamalar sonucunda ölçek boyutları $\alpha=0,05$ düzeyinde anlamlı olacak şekilde elde edilen bulgular sunulmuştur.

KGİ değeri ile KGO değerinin karşılaştırılması ile KGİ değerlerinin beklenen KGO değerine (0,80) eşit

veya yüksek olması ölçekte yer alacak maddelerin kapsam geçerliğinin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.²²

YAPI GEÇERLİLİĞİ

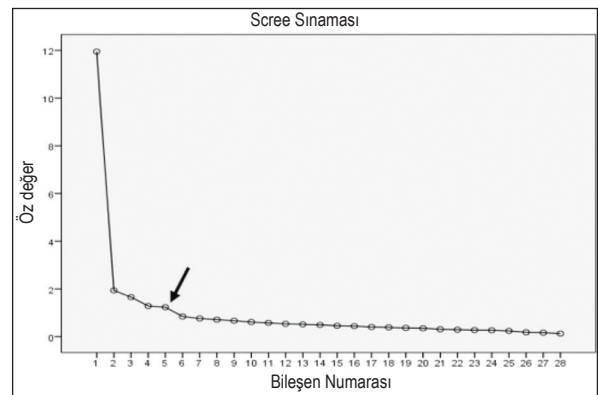
Ölçek formunun yapısal geçerliliğinin test edilmesi amacıyla faktör analizleri yapılmıştır. Faktör analizleri öncesinde faktör analizlerinin gerçekleştirilebilmesi için gereken koşulların sağlanıp sağlanmadığının ve verilerin uygunluğunun tespit edilmesi için Kaiser Meyer Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett Sphericity testi yapılmıştır. KMO testi değeri 0,94, Bartlett testi sonucu da (6909,96) istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır (p=0,000). Bu değer örneklem büyüklüğünün faktör analizi için “mükemmel” olduğu sonucuna ulaşılmıştır.²³

Özdeğerler (Scree sınaması) grafiğinde, maddelerin ağırlıklı olarak ilk faktör altında toplandığı ve grafik eğrisinin düşüş gösterdiği nokta beşinci faktörün olduğu, beşinci faktörden sonra eğrinin yatay şekilde ilerlediği ve faktör sayısının beşte kalması gerektiği görülmektedir (Şekil 2). Bulunan beş fak-

TABLO 2: Alt boyutlara ait KGİ değerleri.

Ölçek alt boyutları	KGİ hesaplaması	KGİ değeri
Yere bağlanma ve yer değişikliği boyutu için	2,6/3	0,866
Çevreye güven boyutu için	4,2/5	0,840
Bireysel yeterlilik boyutu için	3,2/4	0,800
Çevresel yeterlilik boyutu için	3,4/4	0,850
Erişebilirlik boyutu için	10,8/12	0,900

KGİ: Kapsam geçerlik indeksi.

ŞEKİL 2: Özdeğerler grafiği (Scree sınaması).

TABLO 3: Geçerlilik ve KMO değerlerine ilişkin bulgular.

Birey-Çevre Uyum Ölçeği alt boyutları	Kümülatif açıklanan varyans değeri
Erişebilirlik	42,66
Yere bağlanma ve yer değişikliği	49,58
Çevreye güven	55,50
Çevresel yeterlilik	60,08
Bireysel yeterlilik	64,48
KMO Ölçek Güvenirliği	0,94
Bartlett's küresellik testi ki-kare	6909,96
Sd	378
p değeri	0,0001

KMO: Kaiser Meyer Olkin; sd: Serbestlik derecesi.

töre ait özdeğerler ve kümülatif varyans yüzdeleri **Tablo 3**'de gösterilmiştir.

Geliştirilmesi amaçlanan Yaşlı Birey-Çevre Uyum Ölçeğinde 5 alt boyut (yere bağlanma ve yer değişikliği, çevreye güven, bireysel yeterlilik, çevresel yeterlilik ve erişebilirlik) ve 28 soru önermesi bulunmaktadır. Ölçeğe ait 5 alt boyut birlikte toplam varyansın %64,68'ini açıklayabildiği bulunmuştur. Erişebilirlik alt boyutunun toplam varyansın %42,66'sını açıklayabildiği, yere bağlanma ve yer değişikliği alt boyutunun toplam varyansın %6,91'ini açıklayabildiği, çevreye güven alt boyutunun toplam varyansın %5,91'ini açıklayabildiği, çevresel yeterlilik alt boyutunun toplam varyansın %4,57'sini açıklayabildiği ve bireysel yeterlilik alt boyutunun toplam varyansın %4,40'ını açıklayabildiği bulunmuştur.

Yaşlı Birey-Çevre Uyum Ölçeğinin 5 alt boyutuna ait faktör yüklerine bakıldığında erişebilirlik alt boyutunun 0,396-0,795 aralıklarında faktör yükü aldıkları, yere bağlanma ve yer değişikliği alt boyutunun 0,648-0,795 aralıklarında faktör yükü aldıkları, çevreye güven alt boyutunun 0,490-0,821 aralıklarında faktör yükü aldıkları, çevresel yeterlilik alt boyutunun 0,727-0,821 aralıklarında faktör yükü aldıkları ve son olarak bireysel yeterlilik alt boyutunun 0,383-0,892 aralıklarında faktör yükü aldıkları tespit edilmiştir. Faktör analiziyle elde edilen faktör yüklerinin 0,60 ve üzerinde çıkması yüksek yük değeri; 0,30-0,59 arasında çıkması orta düzey yük de-

ğeri olarak tanımlanmaktadır.²⁴ Bu bağlamda, maddelerin eleme işlemi yapılırken bir maddenin yer aldığı faktörde 0,30 ve daha az bir faktör yüküne sahip olması kriteri dikkate alınmıştır. Analizle elde edilen alt boyutlara ait 28 soru önermesinin araştırma için yeterli düzeyde faktör yükü aldıkları bulgusuna ulaşılmıştır (**Tablo 4**).

ALT BOYUTLARA İLİŞKİN KORELASYON ANALİZİ BULGULARI

Bu bölümde ölçeğin alt boyutları arasındaki korelasyonu tespit etmek için veri setine Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Buna göre alt boyutlar arasındaki korelasyon analizi bulguları **Tablo 5**'te görülmektedir.

Yere bağlanma ve yer değişikliği alt boyutunun: çevreye güven alt boyutu ile arasında $r=0,219$ kuvvetinde; çevresel yeterlilik alt boyutu ile arasında $r=0,135$ kuvvetinde; erişebilirlik alt boyutu ile arasında $r=0,152$ kuvvetinde, pozitif yönde anlamlı ($p<0,01$) bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir ve bireysel yeterlilik alt boyutu ile arasında $r=0,116$ kuvvetinde, pozitif yönde anlamlı ($p<0,05$) bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Çevreye güven alt boyutunun: bireysel yeterlilik alt boyutu ile arasında $r=0,614$ kuvvetinde; çevresel yeterlilik alt boyutu ile arasında $r=0,582$ kuvvetinde; erişebilirlik alt boyutu ile arasında $r=0,622$ kuvvetinde pozitif yönde anlamlı ($p<0,01$) bir ilişkinin olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Bireysel yeterlilik alt boyutunun: çevresel yeterlilik alt boyutu ile arasında $r=0,582$ kuvvetinde; erişebilirlik alt boyutu ile arasında $r=0,641$ kuvvetinde, pozitif yönde anlamlı ($p<0,01$) bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Çevresel yeterlilik alt boyutunun erişebilirlik alt boyutu ile arasında $r=0,656$ kuvvetinde, pozitif yönde anlamlı ($p<0,01$) bir ilişkinin olduğu bulunmuştur.

UYUM İNDEKSLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Yirmi sekiz maddeden oluşan Yaşlı Birey-Çevre Uyum Ölçeğinden alınabilecek en düşük puan 28, en yüksek puan ise 140'dır. 400 katılımcıya gerçekleştirilen çalışmada ölçekten elde edilen en düşük puan

TABLO 4: Faktör analizine ilişkin bulgular.

Soru önermeleri	Faktörler				
	1	2	3	4	5
Yaşadığım çevrede, park-bahçe gibi halka açık alanlar yaşlılar için yeterlidir.	0,844				
Yaşadığım çevrede, yaşlılar egzersiz yapabileceği alanlara kolaylıkla erişebilir.	0,836				
Yaşadığım yerde, kamusal alanlara rahatlıkla ulaşım sağlayabilirim.	0,776				
Yaşadığım çevrede, arkadaşlarımla güzel vakit geçirebileceğim (açık alan, park, emekli kahvesi vb.) alternatif yerler mevcut.	0,773				
Yaşadığım yerde finansal işlemlerimi yapabileceğim banka/bankamatik (Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü) mevcuttur.	0,730				
Yaşadığım çevrede, sağlık hizmetlerine kolaylıkla erişebilirim.	0,723				
Yaşadığım çevrede, kuaför-berber gibi kişisel ihtiyaçlarımı karşılayabileceğim alanlara kolaylıkla erişebilirim.	0,661				
Yaşadığım çevrede, eczaneye kolaylıkla erişebilirim.	0,651				
Yaşadığım çevrede, ibadet yapabileceğim alanlar (cami, cemevi, kilise vb.) mevcuttur.	0,636				
Yaşadığım çevre, toplu taşıma merkezlerine (metro, otobüs durağı, otopark, gar) yakındır.	0,554				
Yaşadığım çevrede, sosyal katılımı destekleyen/sosyalleşebileceğim merkezler (gündüzlü hizmetler, kurslar, kurumlar, halk eğitim merkezi, spor salonu vb.) vardır.	0,521				
Yaşadığım çevrede, ihtiyaçlarımı (alışveriş, fatura ödeme, yeme-içme) rahatlıkla temin ederim.	0,396				
Yaşadığım yer ihtiyaçlarımı (ulaşım, korunma, barınma hizmetlerine erişim vb.) karşılıyor.		0,795			
Yaşadığım yerde, kendimi yalnız hissetmiyorum.		0,786			
Kendimi yaşadığım yere yabancı hissetmiyorum.		0,648			
Kendimi yaşadığım yere ait hissediyorum.			0,821		
Yaşadığım çevreyi (doğa ve yaşayan insanlar) seviyorum.			0,710		
Çevremde yaşayan kişiler bağımsızlığımı/özzerkliliğime saygı gösteriyor.			0,703		
Yaşadığım yerle ilgili konularda yeterli bilgiye (ulaşım, alt yapı vb.) sahibim.			0,579		
Yaşadığım mahallede kendimi güvende hissedirim.			0,490		
Yeni teknolojik gelişmeler olduğunda, çevremde bunu öğrenmemde yardım edecek insanlar vardır.				0,821	
İhtiyaç duyduğumda, rahatlıkla çevremden yardım isterim.				0,791	
Sivil toplum örgütlerine ve faaliyetlerine, spor etkinlikleri ve güzel sanat aktivitelerine katılım sağlamak için çevremdekiler (aile üyeleri, arkadaş) bana destek olur.				0,746	
Herhangi bir konu hakkında önemli bir karar vermek için bilgiye ihtiyaç duyduğumda çevremdeki insanlar yardımcı olur.				0,727	
Sağlığım ile ilgili problem yaşadığımda telefon veya çevrim içi randevu sisteminden randevu oluşturabilirim.					0,892
Akıllı telefon ve/veya tablet ve/veya bilgisayar gibi teknolojik aletler kullanabilirim.					0,867
Gitmek istediğim yerin mesafe olarak yaşadığım mahalleye uzak olması planımı değiştirmez.					0,807
Yaşadığım çevrede, günlük yaşam aktivitelerimi bağımsız bir şekilde yerine getirebilirim.					0,383

33, en yüksek puan ise 140 olarak bulunmuştur. Test edilen modelin, analiz edilen veri ile uyumunu sınırlamak için faktör analizi kullanılarak hesaplanan ki-kare, serbestlik derecesi (x^2/df), Karşılaştırmalı uyum indeksi [Comparative fit index (CFI)] ve Yaklaşık ortalama karekök hatası [Root mean square error of approximation (RMSEA)] uyum değerleridir. Ki-kare (x^2/df) değeri için ≤ 3 olması iyi uyum değerini göstermektedir; CFI değeri için $0,90 \leq CFI \leq 0,95$ ara-

lığında olması kabul edilebilir değer olduğunu göstermektedir; RMSEA değeri için $0,05 \leq RMSEA \leq 0,08$ aralığında olması kabul edilebilir değer olduğunu göstermektedir.²⁵ Yaşlı Birey-Çevre Uyum Ölçeği ile ilgili model verisi incelendiğinde elde edilen ki-karenin serbestlik derecesine oranı [Chi-square value to degrees of freedom (CMIN/df)] (2,702); RMSEA (0,065) değerleri ile modelin uygunluğu sonucuna varılmıştır (Tablo 6).

TABLO 5: Alt boyutlara ait korelasyon analizi bulguları.

Alt boyutlar		Yere bağlanma ve yer değişikliği	Çevreye güven	Bireysel yeterlilik	Çevresel yeterlilik	Erişebilirlik
Yere bağlanma ve yer değişikliği	Pearson Corr Sig. (2-tailed)	1				
Çevreye güven	Pearson Corr Sig. (2-tailed)	0,219** 0,000	1			
Bireysel yeterlilik	Pearson Corr Sig. (2-tailed)	0,116* 0,021	0,614** 0,000	1		
Çevresel yeterlilik	Pearson Corr Sig. (2-tailed)	0,135** 0,007	0,582** 0,000	0,582** 0,000	1	
Erişebilirlik	Pearson Corr Sig. (2-tailed)	0,152** 0,002	0,622** 0,000	0,641** 0,000	0,656** 0,000	1

**p<0,01; *p<0,05.

TABLO 6: Doğrulayıcı faktör analizi uyum indekslerine ilişkin bulgular.

Ölçüm (Uyum indeksleri)	İyi uyum	Kabul edilebilir uyum	Model
Genel model uyumu			
χ^2/df	≤ 3	$3 \leq \chi^2/df \leq 5$	2,702
Karşılaştırmalı uyum indeksleri			
CFI	$0,950 \leq CFI \leq 1,00$	$0,90 \leq CFI \leq 0,95$	0,915
RMSEA	$0,0 \leq RMSEA \leq 0,05$	$0,05 \leq RMSEA \leq 0,08$	0,065
IFI	$0,95 \leq IFI \leq 1,0$	$0,90 \leq IFI \leq 0,95$	0,916
TLI	$0,95 \leq TLI \leq 1,0$	$0,90 \leq TLI \leq 0,95$	0,905

CFI: Karşılaştırmalı uyum indeksi; RMSEA: Yaklaşık ortalama karekök hatası; IFI: Artırmalı uyum indeksi; TLI: Tucker-Lewis indeksi.

TARTIŞMA

Yaşlanma sürecinde ortaya çıkan; fiziksel, psikolojik ve sosyal riskler, bireylerin kaliteli ve uyumlu bir şekilde yaşlanacağı bir çevre ihtiyacını doğurmaktadır. Ev ve yaşam çevresi özellikleri, bireysel maddi kapasite ve mahalle özellikleri, sosyal ağlar, hareketlilik gibi yaşlının yaşam çevresi ve iyi olma durumunu etkileyecek çevresel özelliklerin bütüncül bir şekilde ele alınması gerekmektedir. Bu nedenle, yaşlı bireyin çevre ile ilişkisine yönelik daha geniş sosyal ilişki (komşuluk) özelliklerini kapsayacak kavramsallaştırma ve ölçme araçları ihtiyacı tespit edilmiştir.

Günümüzde, dünya ve gelişmiş ülkelerin birçoğu yaşlanma sorunu ile karşı karşıyadır ve yaşlanan nüfusun ihtiyaçları kamu kaynakları ile finanse edilmektedir. Yaşam beklentisinin giderek artmasına ve yaşlıların sağlık durumuna bağlı olarak konut ih-

tiyaç ve talebi de değişmektedir. Hızla yaşlanan nüfus, yaşlılara yönelik uygun konut ihtiyacını artırmakta ve buna paralel olarak yaşlılar için özel olarak tasarlanmış konutlar ve kurumsal bakım hizmetleri, kamu harcamaları üzerinde büyük baskı oluşturmaktadır. Evde ikametinin yaşlının depresyon düzeyini düşürmesi, daha fonksiyonel olmasını sağlaması, daha iyi klinik sonuçlar vermesi ve uygun maliyetli olması nedeniyle, yerinde yaşlanmanın, yaşlıların konut ihtiyacını karşılamada ve daha iyi konut seçenekleri sunmada konut politikası için bir temel oluşturabileceği düşünülmektedir.³ İleri yaşta bireyin çevre ile uyum içinde olması yaşam kalitesini iyileştirmekte, aidiyet hissini ve benlik saygısını artırmaktadır.¹² Yaşam çevresi; yaşlı bireyin uyumu, bireyin kapasitesi, sağlık durumu ve yaşanılan yerin maddi ve sosyal kapasitesi değişkenleri ile birlikte ele alınmaktadır. Ancak yerinde yaşlanma konsepti genel

olarak birey-çevre uyumunu açıklamaya yetmemektedir. Ev ve yaşam çevresi özellikleri, bireysel maddi kapasite ve mahalle özellikleri, sosyal ağlar, hareketlilik gibi yaşının yaşam çevresi ve iyi olma durumunu etkileyecek çevresel özelliklerin ele alınması gereklidir. Yerinde yaşlanma kavramı yaşlı bireyin çevre ile etkileşim durumunu tam olarak karşılayamamaktadır. Yaşlı bireyin, çevre ile ilişkisine yönelik çok düzeyli bir süreç olarak daha geniş sosyal ilişki (komşuluk) özelliklerini kapsayacak kavram-sallaştırma ve ölçme araçlarına ihtiyaç vardır. Sosyal ağlar ve yere atfedilen anlamlar kadar materyal kaynaklar ve teknolojinin de birey-çevre etkileşiminde göz önünde bulundurulması gereklidir. Yaşam çevresi ile ilgili bu hedefleri içeren Yaşlı Bireyler için Birey-Çevre Uyum Ölçeği yaşlı bireylerin bireysel ve materyal kapasiteleri ile çevre kapasitesini tespit etmeyi ve uygunluk düzeyini ölçmeyi hedeflemiştir. Bu doğrultuda Yaşlı Birey-Çevre Uyum Ölçeği: Ölçek Geliştirilme ve Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma sonucunda ölçek geliştirmenin yanında ayrıca Yaşlı Birey-Çevre Uyumuna ilişkin yeni bir perspektif ortaya konulmuş ve birey-çevre uyumunu açıklayabilecek bir perspektif geliştirilmiştir. Bu bağlamda yaşlı bireylerin çevre ile uyumunu ölçmek için Türkçe literatüre ve konuda yapılacak ulusal araştırmalara katkı sağlayacaktır.

Ölçek geliştirme çalışmalarında Lawshe (1975) tarafından geliştirilen teknik hem basit hem de kullanışlı olmasından dolayı “modifiye Lawshe tekniği” sıklıkla kullanılmaktadır. Lawshe metodu aşamalarının sıralaması:²⁰

Birinci aşamada; ölçmek istediğimiz kavram olan 65 yaş üstü kişilerde birey-çevre uyumu ile ilgili olarak Türkçe ve İngilizce alan yazında yayınlanmış olan çalışmalara yönelik kaynakça taraması yapılmıştır. Söz konusu literatür kaynaklarında yer alan 65 yaş üstü kişilerde birey-çevre uyumu ile ilgili yazınsal unsurlar Çevresel Gerontoloji, Çevre Gerontolojisindeki Model ve Perspektifler adı altında gruplandırılmıştı. Bu gruplamalara yönelik literatür kısmının oluşturulması ile birlikte yeni bir “yaşlı bireylerde birey-çevre uyumu” kavramı oluşturulmuştur.

İkinci aşamada; ölçmek istediğimiz kavram ile ilgili ilk madde havuzu oluşturulmuş, 65 yaş üstü bireyler için birey-çevre uyumunu ölçebilecek soru önerme havuzu oluşturma çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu aşamada alan yazında bahsi geçen birey-çevre uyumunun ortak özellikleri de dikkate alınarak, ortak genel özellikleri ifade eden toplam 66 maddelik soru havuzu oluşturulmuştur.

Soru önermelerine yönelik olarak hazırlanan ilk madde havuzunda, maddelerin oransal biçimde birbirine eşit oranlarda olmasına değil, “Yere bağlanma ve Yer değişikliği, Çevreye güven, Bireysel yeterlilik, Çevresel yeterlilik ve Erişebilirlik” olmak üzere düşünülen olası boyut özelliklerini kapsayacak şekilde olmasına dikkat edilmiştir. Yere bağlanma ve Yer değişikliği, Çevreye güven, Bireysel yeterlilik, Çevresel yeterlilik ve Erişebilirlik özelliklerin 65 yaş üstü bireyler için birey-çevre uyumunu açıklayıcı özellikte olması düşünülmüştür.

Üçüncü aşama; olan uzman görüşü aşamasında, soru havuzundaki soru önermelerinden hazırlanan ilk madde havuzunda 66 maddelik Aday Ölçek Formuna yönelik olarak alanında uzman olan 10 uzman ile görüşme sağlanmıştır.

Çalışmanın evrenini Antalya ilinde ikamet eden 2.688.004 kişiyi temsil etmesi adına %95 güven seviyesinde (%5 kabul edilebilir hata oranı) dikkate alınarak, örneklem hesaplama tablosunda evreni temsil etme sayısı olarak belirtilen minimum 384 kişiye ulaşılması hedeflenerek (ana örneklem 400+ön test çalışması 50) 450 ölçek formu teste tabi tutulmuştur. Ölçek formuyla elde edilmiş veriler, faktör, güvenirlilik ve korelasyon analizlerine tabi tutulmuştur.

Yaşlı Birey-Çevre Uyum Ölçeğinin 5 alt boyuttan yere bağlanma ve yer değişikliği boyutunun 0,648-0,795 aralıklarında; çevreye güven boyutunun 0,490-0,821 aralıklarında; bireysel yeterlilik boyutunun 0,383-0,892 aralıklarında; çevresel yeterlilik boyutunun 0,727-0,821 aralıklarında ve erişebilirlik boyutunun 0,396-0,844 aralıklarında faktör yükü aldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeğe yönelik korelasyon bulguları incelendiğinde, genel olarak yere bağlanma ve diğer alt boyutlar arasında (0,116-0,219) kuvvet aralığında; Çevreye güven alt boyutu ve diğer alt boyutlar ara-

sında (0,219-0,622) kuvvet aralığında; Bireysel yeterlilik alt boyutu ve diğer alt boyutlar arasında (0,116-0,641) kuvvet aralığında; Çevresel yeterlilik alt boyutu ve diğer alt boyutlar arasında (0,135-0,656) kuvvet aralığında, pozitif yönde anlamlı ($p<0,05$) bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ

Birey-çevre ilişkisi bağlamında yapılan çalışmalar genellikle yerinde yaşlanma konseptine odaklanmıştır. Bu çalışmalar genellikle yerinde yaşlanma konseptini açıklayan çalışmaların yanı sıra yerinde yaşlanma bağlamında konut kullanımı, yerinde yaşlanmaya yönelik yerel yönetim uygulamaları, yerinde yaşlanma ve yaşam doyumu üzerinedir, dünyada üzerinde gün geçtikçe yaşlı nüfustaki artışla birlikte yaşlı bireyler ve çevreleriyle ilgili sorunlarda artmaktadır. Bu sorunların tespiti ve çözümü için geliştirilmiş olan Yaşlı Birey-Çevre Uyum Ölçeği, yerinde yaşlanma kavramını holistik bakış açısıyla ele alarak yerinde yaşlanma konseptinin kapsayamadığı özellikle materyal kaynaklı bileşenlerin birey-çevre uyumu için göz önünde bulundurarak yaşlı birey-çevre uyumunu saptamak adına geçerli ve güvenilir bir ölçektir. İleride yapılacak olan ağırlık yönetimi ile ilgili çalışmalarda yaşlı bireylerin çevreyle uyumunu de-

ğerlendirmek için Yaşlı Birey-Çevre Uyum Ölçeği'nin kullanılması daha etkili olacaktır.

Araştırma kapsamının genişletilmesinin farklı bölgelerde ve farklı eğitim düzeylerinde katılımcılara uygulama yapılmasının alana katkı düzeyini arttırabileceği düşünülmekte ve önerilmektedir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Halil İmancioğlu; **Tasarım:** Halil İmancioğlu; **Denetleme/Danışmanlık:** Nilüfer Korkmaz Yaylagül; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Halil İmancioğlu; **Analiz ve/veya Yorum:** Halil İmancioğlu; **Kaynak Taraması:** Halil İmancioğlu; **Makalenin Yazımı:** Halil İmancioğlu; **Eleştirel İnceleme:** Nilüfer Korkmaz Yaylagül.

KAYNAKLAR

1. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) [İnternet]. [Erişim tarihi: 27 Mart 2024]. İstatistiklerle Yaşlılar, 2023. Erişim linki: [\[Link\]](#)
2. Kurt G. Türkiye'de Yaşlılık Olgusuna Sosyolojik Bir Bakış Sivas İl Örneği [Yüksek lisans tezi]. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi; 2008. Erişim tarihi: 13.02.2023. Erişim linki: [\[Link\]](#)
3. Kalinkara V, Kapıkıran Ş. Yerinde Yaşlanma Ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri [Development Scale of aging in place and psychometric properties]. Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi. 2017;10(2):54-66. [\[Link\]](#)
4. Rantakokko M. Outdoor environment, mobility decline and quality of life among older people. Jyväskylä: University Library of Jyväskylä. 2011. Erişim tarihi: 08.03.2023. Erişim linki: [\[Link\]](#)
5. Kahana E, Lovegreen L, Kahana B, Kahana M. Person, environment, and person-environment fit as influences on residential satisfaction of elders. Environment and Behavior. 2003;35(3):434-53. [\[Crossref\]](#)
6. Peace S, Wahl HW, Mollenkopf H, Oswald F. Environment and ageing. Bond J, Peace SM, Dittmann-Kohli F, Westerhof G, eds. Ageing in Society. 3rd ed. London: Sage Publications; 2007. p.209-34. [\[Crossref\]](#)
7. Wahl HW, Oswald F. Environmental perspectives on aging. Dannefer D, Phillipson C, eds. Handbook of Social Gerontology. 1st ed. London: Sage Publications. 2010. p.111-24. [\[Crossref\]](#)
8. Kahana E. A congruence model of person-environment interaction. Lawton MP, Windley P, Byerts TO eds. Aging and the environment: Theoretical approaches. 1st ed. New York: Springer. 1982. p.97-121.
9. Moore KD. Environment and ageing. Skinner MW, Andrews GJ, Cutchin MP. Geographical Gerontology. 1st ed. New York: Routledge. 2018. p.80-90. [\[Crossref\]](#)
10. Park S, Han Y, Kim B, Dunkle RE. Aging in place of vulnerable older adults: person-environment fit perspective. J Appl Gerontol. 2017;36(11):1327-50. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
11. Weil J. Developing the person-place fit measure for older adults: broadening place domains. Gerontologist. 2020;60(8):548-58. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
12. Kalinkara V, Arpacı F. Yerinde yaşlanma. VII. Ulusal Yaşlılık Kongresi. Karabük: Türk Diyanet Vakfı; 2013. p.54-60 [\[Link\]](#)
13. Çakmak İC. Yerinde yaşlanma olgusunun konut mekan kullanımı açısından değerlendirilmesi [Yüksek lisans tezi]. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi; 2014. Erişim tarihi: 13.02.2023. Erişim linki: [\[Link\]](#)

14. Kalinkara V. Yerinde yaşlanma: yaşlıların konut ve yakın çevresinden beklentileri üzerine nitel bir çalışma. 8. Ulusal Yaşlılık Kongresi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi; 2015. p.55-65.
15. Kalinkara V, Arpacı F. Yerinde yaşlanma. Yaşlılık Disiplinler Arası Yaklaşım, Sorunlar, Çözümler-2. 1. Baskı. Ankara: Nobel Yayıncılık. p.399-422.
16. Esendemir Ş. Türkiye’de yerinde yaşlanma ve mekan gerontolojisi temel parametreleri [Aging in place and the basic parameters of geographical gerontology in Turkey]. İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi. 2016;36(2):411-29. [\[Link\]](#)
17. Durdubaş K. Sosyal belediyeçilikte aktif yaşlanma ve yerinde yaşlanma uygulamaları [Active aging and aging in place in social municipality]. Sosyal Bilimler Dergisi. 2019;6(39):491-511. [\[Crossref\]](#)
18. Korkut G, Dikmen T. Evde yaşayan yaşlı bireylerin yerinde yaşlanmaya ilişkin tutumlarının sosyo-demografik değişkenler bağlamında incelenmesi [A research on attitudes of old individuals living at home related to aging in place in the context of socio-demographic factors]. İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2020;22:93-118. [\[Link\]](#)
19. Yılmaz CK. Yaşlı bireylerde yerinde yaşlanma ile başarılı yaşlanma ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin belirlenmesi [Determining the relationship between aging in place and successful aging and life satisfaction among older people]. Sağlık ve Toplum Dergisi. 2020;30(3):38-48. [\[Link\]](#)
20. Yeşilyurt S, Çapraz C. Ölçek geliştirme çalışmalarında kullanılan kapsam geçerliği için bir yol haritası [A road map for the content validity used in scale development studies]. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2018;20(1):251-64. [\[Crossref\]](#)
21. Veneziano L, Hooper JW. A method for quantifying content validity of health-related questionnaires. American Journal of Health Behavior. 1997;67-70. [\[Link\]](#)
22. Batdı V. İşbirlikli öğrenmenin yabancı dil öğretimindeki önemine ilişkin öğretmen görüşleri [Teachers' views towards the significance of cooperative learning in foreign language teaching]. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi. 2013;2(1):158-65. [\[Link\]](#)
23. Çokluk Ö, Şekercioğlu G, Büyüköztürk Ş. Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve LISREL Uygulamaları. 2. Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık; 2012.
24. Büyüköztürk Ş. Faktör Analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı [Factor analysis: basic concepts and using to development scale]. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. 2002;32(32):470-83. [\[Link\]](#)
25. Orçan F. Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi: ilk hangisi kullanılmalı? [Exploratory and confirmatory factor analysis: which is the first should be used] eğitimde ve psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi. 2018;9(4):413-21. [\[Crossref\]](#)